

Nr 13.

Ankom till Riksdagens kansli den 22 april 1912 kl. 3 e. m.

*Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 13,
i anledning af Andra kammarens beslut på grund
af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t an-
gående inrättande af arbetsförmedling för sjöfolk m. m.*

I motion inom Andra kammaren, nr 251, har herr *Ernst Söderberg* hemställt, *Motionen.*

»att Andra kammaren för sin del ville besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och, därest denna därtill föranleder, om förslag

dels till inrättandet af en till sjömanshusen anknuten maritim arbetsförmedling och

dels till en för sjöfolket afsedd arbetslöshetsförsäkringskassa».

Beträffande motiveringen tillåter sig utskottet hänvisa till motionen. *Motiveringen.*

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskott, till hvilket motionen hänvisats, har afgifvit följande yttrande:

»Hvad först gäller frågan om inrättande af en till sjömanshusen knuten maritim arbetsförmedling har utskottet i likhet med Andra kammarens tredje tillfälliga utskott 1911 den uppfattningen, att sjömansyrkets säregna beskaffenhet nödvändiggör särskilda åtgärder i fråga om arbetsförmedling för detta yrkes arbetare, samt att sjömanshusen alltjämt måste anses vara organ, lämpade att förmedla en dylik verksamhet, bland annat därför att sjömännen både för lyftande af intjänt hyra och

*Andra kam-
marens ut-
skotts yt-
trande.*

af vana inställa sig vid dem. Utskottet vill betona vikten af att denna arbetsförmedling handhafves af en *offentlig* institution, ej af den ena parten, exempelvis arbetsgifvarne, såsom för närvarande i hög grad är fallet. I öfverensstämmelse med hvad som framhölls i Andra kammarens debatt 1911, anser nämligen utskottet ett sådant förhållande, som att arbetsgifvareorganisationen ensam sköter arbetsförmedlingen, i och för sig olämpligt och vid kritiska tidpunkter, under det strid råder mellan arbetare och arbetsgifvare, synnerligen olyckligt. Sjömanshusombudsmännen böra icke heller tillåtas att samtidigt som de sköta den offentliga arbetsförmedlingen vara ombud för Sveriges redareförening och ombesörja denna förenings förhyrningsverksamhet.

Emellertid ha sedan förevarande frågas föregående riksdagsbehandling flera omständigheter inträffat, som ställa densamma i ett delvis nytt ljus. Så har den 13 juli 1911, som ofvan omnämnts, utkommit ny förordning angående sjömanshusen i riket samt sjöfolks på- och afmönstring m. m. I denna nya förordning har, såsom framgår af ofvan meddelade referat, gifvits en bättre precisering af sjömanshusens uppgift som arbetsförmedlingsanstalter. Men äfven om efter den formulering, sjömanshusombudsmannens åligganden i detta afseende nu erhållit, hvad motionären åsyftat icke kan anses vara i hufvudsak vunnet, torde detta dock blifva förhållandet, i samma mån den nära anknytning till den offentliga arbetsförmedlingen i öfrigt, hvarom förhandlats i samband med frågan om upprättande af en socialstyrelse, blir förverkligad. Om, såsom i den kungl. propositionen angående socialstyrelsen föreslagits, sjömanshusens arbetsförmedling omedelbart ställes under öfverinseende af socialstyrelsen, som alltså skall hafva att bland annat meddela instruktioner angående denna gren af sjömanshusens verksamhet, särskildt i syfte att befordra dess anknytning till den offentliga arbetsförmedlingen, så har därmed enligt utskottets mening frågan om en offentlig arbetsförmedling för sjöfolket erhållit en tillfredsställande lösning.

Utskottet finner sig för den skull sakna anledning tillstyrka kammaren att bifalla första punkten af motionärens hemställan.

Beträffande motionärens hemställan i andra punkten om inrättande af en för sjöfolket afsedd arbetslöshetsförsäkringskassa, vill utskottet i likhet med Andra kammarens tredje tillfälliga utskott 1911 framhålla som sin uppfattning, att sjömansyrket intar en sådan särställning i fråga om momentant återkommande arbetslöshetsperioder, beroende på sättet för sjömannens anställande och yrkets utöfvande, samt beträffande svårigheterna att under dessa perioder erhålla annat arbete m. m., att sär-

skilda åtgärder för detta yrke ensamt och före andra yrkesgrupper kunna anses befogade och lämpliga. Utskottet vill dock i detta sammanhang betona, att åtgärderna för att lösa sjöfolkets arbetslöshetsförsäkringsfråga icke böra få i något afseende inverka hindrande eller försenande på arbetet för att ordna den allmänna arbetslöshetsförsäkringen, och utskottet kan icke dela motionärens uppfattning, att sjömansfacket borde kunna bli ett lämpligt område för att i mindre omfattning pröfva de blifvande åtgärderna för den allmänna arbetslöshetsförsäkringen. Just därför att sjömansyrket är i så många afseenden olika andra yrken, kunna på detta område förhållandena ordnas, innan man hunnit bli färdig med arbetslöshetsfrågan i dess helhet, men däraf följer också, att de erfarenheter, som på detta område vinnas, icke utan vidare kunna anses bli vägledande för liknande åtgärder inom andra yrkesgrupper.

Såsom det främsta skälet för ett omedelbart ordnande af sjöfolkets arbetslöshetsförsäkring vill utskottet framhålla, att man på detta område redan nu har ett underlag för en arbetslöshetsförsäkringskassa i sjömanshusens organisation och i de af sjömännen erlagda hyresafgifterna. Ifrågasvarande hyresafgifter erläggas, enligt den ofvan omnämnda nya förordningen, vid afmönstring af befälhafvare samt hvar och en af besättningen med en procent af deras under tiden från påmönstringsdagen förtjänta lön eller hyra.

De särskilda sjömanshusen för hvarje år tillhandakommande hyresafgifter skola redovisas till kommerskollegium före den 1 februari nästföljande år för att därefter af kollegium på så sätt fördelas, att hyresafgiften tillfaller det sjömanshus, där sjömannen, som erlägger afgiften, är inskrifven, men, om han ej är inskrifven vid svenskt sjömanshus, det sjömanshus, inom hvars distrikt fartyget, hvarå hyran förtjänats, har sin hemort.

Såsom ofvan omnämnts, erhålla sjömännen redan nu understöd i en eller annan form från sjömanshusen. Dessa tillfälliga, mindre understöd kunna emellertid uppenbarligen alls icke ersätta den verkliga försäkring mot arbetslöshet, som i motionen ifrågasättes.

Ett ytterligare skäl för att nu upptaga sjöfolkets försäkringsfråga förefinnes enligt utskottets mening i den pågående arbetsstatistiska undersökningen angående sjömansyrket. Genom denna undersökning torde, som af den ofvan meddelade redogörelsen framgår, erhållas nödigt underlag för de ekonomiska kalkyler och de öfriga utredningar, som erfordras för igångsättande af en arbetslöshetsförsäkring för sjöfolket. Det vore uppenbarligen lämpligt, om en eventuell utredning rörande arbetslöshets-

försäkring för sjöfolket företogs i nära samband med den utredning om sjömansyrket, som redan pågår inom kommerskollegium.

Angående frågan om huru kostnaderna för en sjöfolkets arbetslöshetsförsäkringskassa skola fördelas, vill utskottet som sin mening framhålla, att desamma gifvetvis till någon del kunna och böra täckas genom en mindre förhöjning af hyresafgifterna. Själffallet måste vidare staten på ett verksamt sätt äfven ekonomiskt bidra till frågans lösande, hvarjämte äfven arbetsgifvarne böra åläggas skyldighet att ekonomiskt understödja en dylik kassa.

Såsom en särskild fördel vill utskottet framhålla, att genom försäkringskassans omhänderhafvande af sjömanshusen samma institution kommer att sköta såväl försäkringen som arbetsförmedlingen, hvarigenom bör kunna åstadkommas effektiva garantier mot sådana eventuella missbruk af försäkringskassan, om hvilka farhågor uttalats vid ärendets behandling i Andra kammaren 1911. Det får ju nämligen förutsättas, att de bägge grenarna af sjömanshusens sociala verksamhet ständigt hållas i intim rapport med hvarandra.

Hvad slutligen beträffar den ifrågasatta kassans ställning till förvaltningen, vill utskottet endast erinra om denna försäkrings samband med den sociala försäkringen i öfrigt. Om, såsom nu föreslagits, den sociala försäkringen i dess helhet kommer att handhafvas af den blifvande socialstyrelsen, torde den lämpligaste ordningen blifva, att äfven arbetslöshetsförsäkringskassan för sjöfolket ställas under socialstyrelsen. I ofvan omnämnda betänkande af kommerskollegiikommittén och departementalkommitterade häfdas också samma uppfattning. Kommittéerna yttra nämligen, att »om och när s. k. arbetslöshetsförsäkring kan komma att i en eller annan form omhändertagas eller vinna understöd af statsmakterna i vårt land, handläggningen af hithörande ärenden måste vara att hänföra till den enhetliga socialförvaltningen». En sådan anordning är äfven ur den synpunkten fördelaktig, att på så sätt det samarbete vore lättast att få till stånd, som i alla händelser bör äga rum mellan arbetslöshetsförsäkringskassan och sjöfolkets egen samt den offentliga arbetsförmedlingen i öfrigt.

Utskottet får på grund af hvad sålunda anförts hemställa, att Andra kammaren, med afslag å hvad motionären i förevarande motion hemställt rörande inrättande af en till sjömanshusen anknuten maritim arbetsförmedling, ville för sin del besluta, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och, därest denna därtill föranleder,

om förslag till inrättande af en för sjöfolket afsedd arbetslöshetsförsäkringskassa.»

Hvad utskottet hemställt har Andra kammaren bifallit.

*Andra kam-
marens beslut.*

Sedan beslutet delgifvits Första kammaren, har denna hänvisat ärendet till förberedande behandling af sitt andra tillfälliga utskott.

I utlåtande nr 11 har utskottet, i anledning af en likalydande motion inom Första kammaren, hemställt,

*Utskottets
yttrande.*

»dels att Första kammaren icke måtte bifalla motionen i hvad den afser inrättande af en maritim arbetsförmedling,

dels ock beträffande frågan om en arbetslöshetsförsäkringskassa, att Första kammaren ville i så måtto bifalla motionen, att kammaren för sin del beslutar att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t måtte taga under öfvervägande, huruvida tills vidare och intill dess frågan om arbetslöshetsförsäkring jämväl för sjömän kan blifva slutligen ordnad sjömanshusen genom statsanslag eller annorledes må kunna sättas i tillfälle att i större omfattning än för närvarande är förhållandet lämna tillfälliga understöd åt behöfvande, arbetslösa sjömän.»

Utskottet finner icke anledning frågå hvad utskottet sålunda hemställt.

Utöfver hvad utskottet anfört i nämnda utlåtande vill utskottet tillägga allenast följande. Andra kammarens utskott har såsom främsta skälet för ett omedelbart ordnande af sjöfolkets arbetslöshetsförsäkring framhållit, att man på detta område redan nu har ett underlag för en arbetslöshetsförsäkringskassa i sjömanshusens organisation och i de af sjömännen erlagda hyresafgifterna. I anledning häraf anser sig utskottet böra erinra, att nämnda afgifter erläggas endast vid afmönstring från svenskt fartyg af befälhafvare och besättning, som påmönstrats för utrikes fart. För besättning i inrikes sjöfart eller å utländskt fartyg erlägges däremot ingen afgift. Att upptaga hyresafgifter för jämväl dessa besättningar torde också vara förenadt med synnerligen stora svårigheter, då för flertalet af dem någon mönstringsskyldighet icke förefinnes och icke lämpligen kan föreskrifvas. Hyresafgifterna synas sålunda, åtminstone i sin nuvarande form, icke kunna läggas till grund för en arbetslöshetsförsäkring.

På grund häraf och under åberopande af hvad utskottet anfört i utlåtande nr 11 får utskottet sålunda hemställa,

att Första kammaren icke måtte biträda Andra kammarens i ärendet fattade^{es} beslut.

Stockholm den 23 april 1912.

På utskottets vägnar:

G. LAGERBJELKE.
